

ELEMENTE TEATRALE

Exemple de punere în scenă a designului sau cum poate decorul să părăsească poziția modestă din fundal pentru a ajunge să joace în rolurile principale

TEATRUL NAȚIONAL

Revenirea TNB la înfățișarea originară și transformarea sa într-un spațiu public, mai aproape de viața orașului

CASE DE OASPEȚI

Restaurarea a două case istorice din satul Cincșor, un model de protejare a patrimoniului cu efecte benefice asupra comunității locale

DOSAR

Arhitectura spectacolului în trei proiecte: ansamblu dedicat filmului în Mexic, teatru în Franța și amfiteatru în Brazilia

DOSAR ■ ARHITECTURA SPECTACOLULUI

DOSAR

ARHITECTURA SPECTACOLULUI

LA COMEDIE DE BETHUNE

Proiect: Manuelle Gautrand Architecture
Locație: Bethune, Franța

TEATRO L'OCCITANE

Proiect: Valentiny hyp architects
Locație: Trancoso, Bahia, Brazilia

CINETECA NACIONAL SIGLO XXI

Proiect: Rojkind Arquitectos
Locație: Ciudad de Mexico, Mexic

Acel moment magic pe care îl numim, generic, spectacol, are o calitate remarcabilă, și anume aceea de a suspenda, temporar, structurile cotidianului: odată luminile stinse, sala amușește și, preț de un concert sau o piesă de teatru ori un film, rutina zilnică este suprmată; orașul încețează să-și exercite influența; iar legile și uzanțele vieții obișnuite rămân cuminți în spatele ușilor care se închid pentru a nu mai tulbura nimic din imaginarul care prinde viață pe scenă sau pe ecranul de proiecție.

Spectacolul este, da, bineînțeles, act cultural, metaforă, act social, manifest, suport al dezvoltării individului, element unificator sau modificator de opinii, entertainment, relaxare, uitare, dedublare, chestionare, dar, mai presus de toate aceastea, e un joc – un joc în sensul propriu al cuvântului, așa cum e el descris de către Johan Huizinga în al său *Homo Ludens*, și anume ca o acțiune al cărei caracter esențial este acela de „a crea o stare de excepție și de a diferenția” această stare față de cele cotidiene. Mai mult, „datorită calității lui remanente de a fi acțiune, teatrul își păstrează strânsa corelație cu jocul. Chiar și limba oglindește această legătură solidă, și anume latina. Acolo, spectacolul dramatic se numește joc, este jucat” mai completează istoricul olandez. La fel și cinematograful, la fel și orice artă vizuală derivată din el, completăm noi (și, dacă ar fi să mergem mai departe pe firul lui Huizinga, am ajunge, de altfel, la concluzia că aspectul ludic este o parte importantă și serioasă a structurii tuturor acțiunilor noastre sociale, de la competiție și până la justiție). Așadar, dacă spectacolul este joc, cum rămâne cu anvelopanta sa, adică subiectul nostru de discuție? Este și arhitectura spectacolului un joc? Și, dacă da, ce rol are? În ce măsură trebuie arhitectura să susțină, să amplifice, să ascundă sau să divulge spectacolul? Teatronul grecesc și auditoriul roman, care s-au transformat, ajunsse în cadrul urban, în diferite forme de arene, apoi teatru modern, închis și acoperit, merg toate pe ideea de separare completă a spectacolului de cotidian, a jocului față de viața orașului, a imaginariului față de real, condiția esențială a desfășurării spectacolului fiind aceea că emoția generată de actul artistic se poate petrece numai în cadrul acelui interior bine delimitat. Sălile

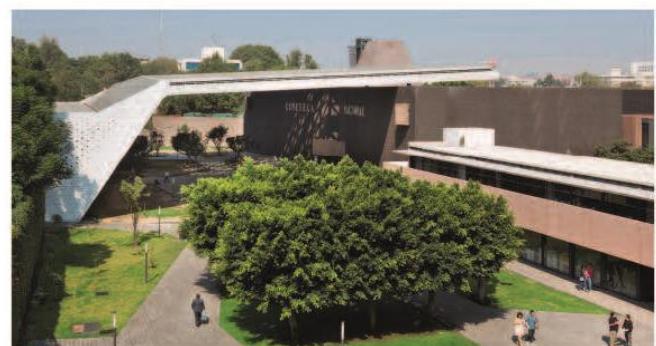
Teatro l'Occitane. Foto: © Jean de Mattei, Valentiny hvp architects

de spectacol sunt, deci, istoric și funcțional vorbind, structuri închise, orientate spre centrul lor interior, complet controlabil și manevrabil ca mediu vizual, acustic, dar și comportamental. (Observăm, de altfel, că sala de spectacole este una dintre funcțiunile care, odată conturată, să schimbat, pe parcursul secolelor, într-o extrem de mică măsură – în contrast cu spectacolul înșuși, care să-a îmbogățit cu nenumărate cuceriri tehnice, sau cu designul interior, care a putut primi oricâte elemente de ornamentală.) Sala de spectacole propriu-zisă rămâne, aşadar, acel mediu închis, de tip arenă, și care interpune, între interiorul său și oraș, un „zid fără viață”, așa cum descrie Elias Canetti: „o arenă este bine delimitată față de exterior. Deosebirea este vizibilă de departe. Locul ei în oraș, spațiul pe care-l absoarbe, este cunoscut de toți. O simțim unde se află chiar și atunci când nu ne gândim la ea. Apelurile ei ajung departe. Când este deschisă în partea de sus, ceva din viață care se petrece în interiorul ei se transmite orașului din jur.” Amplele mișcări ale secolului XXI, însă, își pun amprenta și asupra siluetei culturale a orașului, așa că vedem cum sala de spectacole renunță, treptat, la imaginea de citadelă ermetică a culturii, complet opacă spre exterior, și încearcă să se integreze; vedem cum spectacolul

se deschide spre oraș – și nu invers. Vedem cum zidul opac al arenei se dublează, de fapt se multiplică, păstrând închiderea miezului opac și izolat (al spațiului propriu-zis de joc), dar creând încă unul sau mai multe alte învelișuri exterioare care capătă, alături de nenumărate alte funcții adiacente, transparență. Zona de granită dintre tărâmul spectacolului și spațiul vieții obișnuite se largescă, se amplifică, se transformă din „zid fără viață” în loc de întâlnire și de socializare: în cafenea, restaurant, librărie, amfiteatră în aer liber, loc de proiecții nocturne pe peretii arenei. Chiar și auditoriumul contemporan în aer liber (având, bineînțeles, avantajul depărtării față de aglomerarea urbană) se deschide, lăsând vizitatorul să poată întrevădeea parte din gradene și lăsând perspectiva spectatorului să poată zbura liber spre linia orizontului, așa cum vom vedea imediat în cazul Teatro l'Occitane. Sala de spectacol poate, chiar, să devină un hub de spectacole – gazdă pentru teatru, dar și pentru concert sau proiecție video – și, mai mult decât atât, hub-ul de spectacole poate să devină un hub socio-cultural – destinație de entertainment în toate sensurile cuvântului, adică joc social și cultural nou, care implică în el, din ce în ce mai mult, viața cotidiană. (Ioana Păunescu) □

La Comédie de Bethune. Foto: © Luc Boegly

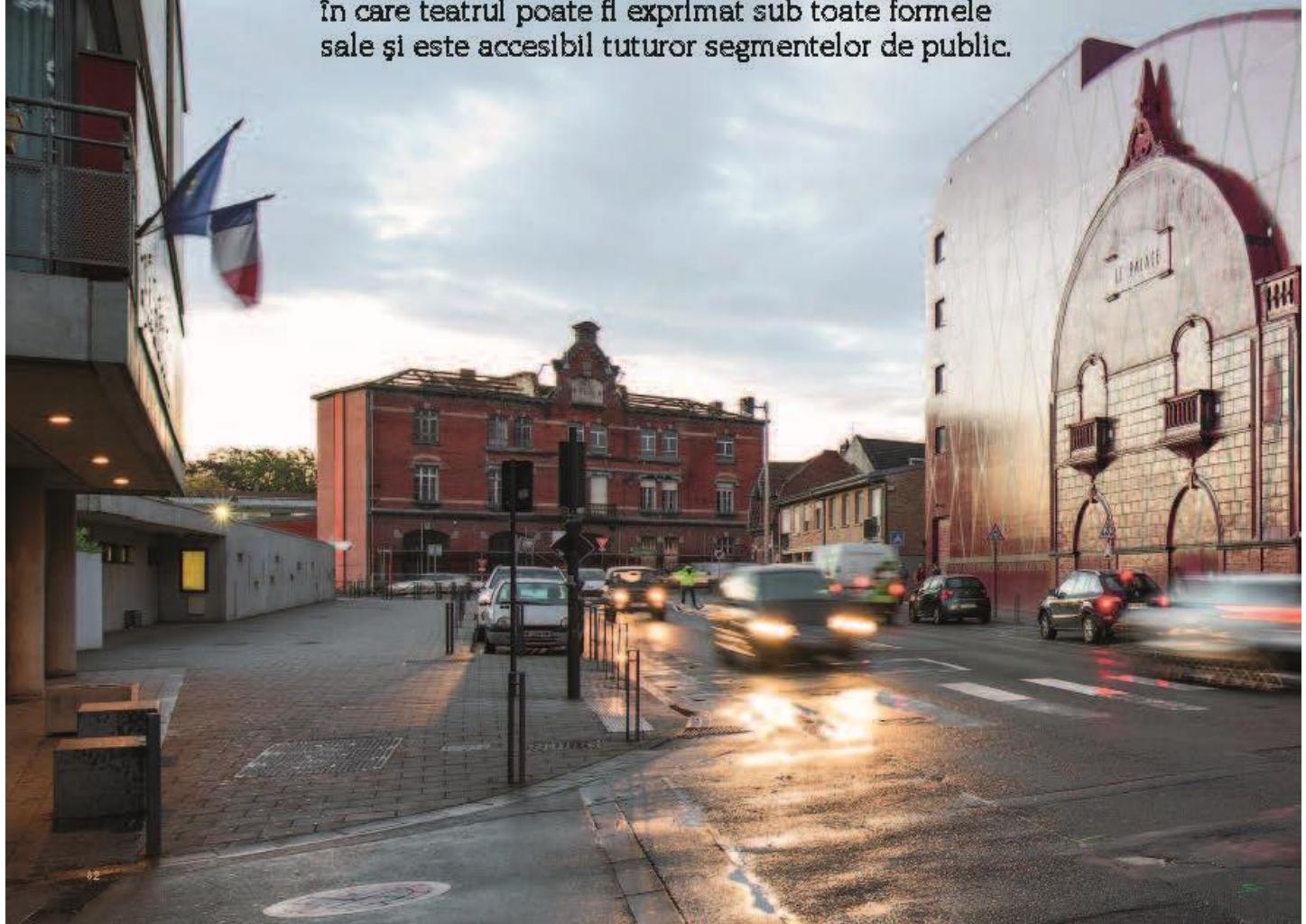

Cineteca Nacional Siglo XXI. Foto: © Paul Rivera, courtesy of Rojkind Arquitectos

DOSAR ■ ARHITECTURA SPECTACOLULUI

LA COMEDIE DE BETHUNE

Parte a unui demers de regenerare urbană prin intervenții culturale, Centrul Național Dramatic al regiunii Nord-Pas-de-Calais reprezintă un loc în care teatrul poate fi exprimat sub toate formele sale și este accesibil tuturor segmentelor de public.

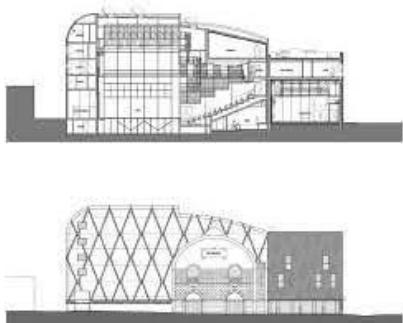

ÎN 1994, MANUELLE GAUTRAND CÂȘTIGA competiția pentru construirea unui nou teatru în centrul orașului Bethune, pe locul unui cinematograf datat în anii '30. Proiectul îngloba fațada vechiului imobil (singurul element păstrat în urma demolării), într-un nou corp voluminos, cu exteriorul vopsit în purpură strălucitor și imprimat cu forme romboidale. Povestea nu se încheie însă aici: la numai zece ani de la finalizarea clădirii, arhitecta a avut șansa să continue intervenția, tot în urma unui concurs, printr-o extindere menită să facă loc mult lipsitelor săli de repetiții.

TEXT: Teodora Terciu ■ FOTO: Luc Boegly

Folosindu-se de imaginarul culorii, dar și de materialitatea ei, Manuelle Gautrand atrage atenția asupra clădirii: în ciuda proporțiilor, linile ei rotunjite compun o prezență delicată, care te duc cu gândul la o scoică uriașă, refugiu perfect în orașul-ocean. Cladirea finalizată în 1999 îndeplinea în cea mai mare parte cerințele funcționale specifice unui teatru. Era împărțită în două zone: una mai amplă, destinată artistilor, care cuprindea sala de spectacol și anexele indispensabile (cabinele actorilor și cabinele tehnice) și una mai restrânsă, în partea de nord, rezervată publicului și birourilor.

Proiectul inițial prevedea, de asemenea, un corp de clădire merit să adăpostească o sală de repetiții și spații administrative, însă terenul pe care urma să fie construit era ocupat de o casă veche, ce din motive financiare va fi demolată abia în 2009, anul organizării celei de-a doua competiții.

Pentru a restabili dinamica firească a teatrului, întregindu-l cu acel spațiu al utopiei atât de necesar, arhitecta alege pentru extensie un stil diferit, care să oglindească perioada actuală. Organizat pe trei niveluri, în echilibru perfect cu structura originală, noul corp este îmbrăcat în plăci metalice de un negru intens, care, dispuse oblic, alcătuiesc o mozaică romboidală.

Cladirea capătă astfel o textură grafică, susținută de alternarea lăcuirii mate cu cea lucioasă inspirată din picturile lui Pierre Soulages –, care reflectă lumina diferit, aducând un plus de vitalitate și emoție. Integrând într-o manieră rafinată motivul

grafic al fațadei purpurii, Manuelle Gautrand creează un spațiu al interferențelor, în care toate cele trei perioade (anii 1930, 1990 și 2000) se află în sincronie stilistică. Fluiditatea compoziției exterioare se regăsește și în structura interioară, unde extensia pură în relație toate funcțiile spațiului: foaiерul, mărit acum, înconjoară sala de repetiții, făcând legătura cu sala mare a teatrului și cu zona de cafenea destinată artistilor și publicului.

Relocarea foaiерului, care beneficiază de ieșiri în ambele bulevarde ce mărginesc clădirea, contribuie la creșterea vizibilității teatrului, făcând totodată cafeneaua mai accesibilă și mai primitoare. La nivelul al doilea, spațiul alocat birourilor, legat la rândul său de cel existent deja în corpul inițial, este mai amplu și mult mai practic. Cromatica interioară se află sub semnul continuității, nuanțele folosite variind de la negru până la purpură. Singura excepție e adusă de culoarea aleasă pentru bar și pentru piesele de mobilier din foaiер: un alb strălucitor care luminează și îmblânzește spațiul, fără a-i sărbă nota de eleganță. Sistemul de iluminare urmărează aceeași linie a contrastului, tuburile fluorescente lungi, suspendate de tavanul negru, accentuând senzația de strălucire.

Îmbinând energia modernității cu forța trecutului, biroul condus de Manuelle Gautrand reușește să creeze un proiect compact, aliniat la normele de securitate și accesibilitate în vigoare, infuzat de o scenografie conștientă care devoalează și totodată adâncește misterul vietii din interiorul clădirii. □

■ PROIECT

Manuelle Gautrand Architecture

■ STRUCTURA DE REZIȘȚENȚĂ

Khephren

■ SCENOGRAFIE

Bati-Scène

■ LOCATIE

Bethune, Franța

■ PERIOADA DE EXECUȚIE

1994-1999 / 2009-2014

■ SUPRAFAȚĂ

20 820 mp În total, extensia 720 mp

DOSAR ■ ARHITECTURA SPECTACOLULUI

